

BASEL II ÇERÇEVESİNDE FİNANS KESİMİNDE RİSK ALGISI ve RİSKLERİN YÖNETİMİ

SEMİNER
AÇIŞ - TEBLİĞ - PANEL

İSTANBUL, 2008

TEBLİĞ OTURUMU

Başkan : Prof. Dr. Mustafa AYSAN
Finansbank Yönetim Kurulu Üyesi

Tebliğci : Dr. C. Coşkun KÜÇÜKÖZMEN
T.C Merkez Bankası İdare Merkezi İletişim ve
Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Tebliğ : Basel II'nin Çerçevesinde
Finans Sektöründe Risk Algılaması ve
Yönetimi

BAŞKAN: PROF. DR. MUSTAFA AYSAN

Cüneyt Beyin bir sözü oldu risk yönetimi konusunda, orada bir görüşüm var, onu söylemek istiyorum size, Küçüközmen'e sözü vermeden önce. Şimdi Basel-II 2009'un yılbaşından itibaren uygulamaya başlanacak. Bankacılık için çok büyük bir sorun getirmiyor. Bankacılar Basel-I'de hazırlandılar, II'yede uyum sağladılar benim görüşüm, orada büyük sorun yok. Yalnız bankalara büyük bir görev getiriyor. Müşterinizi finansal rakamlar açısından adam ediniz diye. Bizim piyasamız ekonomi daha çok küçük firmalarla dolu, aile işletmeleri ve kobilerle dolu. Onların kayıtları da çok düzgün değil. Yani herhangi bir sebeple, biliyoruz sebeplerin çoğunu, ben finansal muhasebe hocasıyım. Onun için çok yakından biliyorum ki sadece kendilerinde kabahat ama orada muhasebe uygulamamız geri kalmış, gerçek bu. Şimdi tabi, bankalar müşterilerine bunu uygulatacaklar. Yani daha ileri muhasebe standartlarında uygulatacaklar ve ona göre faiz uygulayacaklar. Onun içinde çok büyük bir sorunumuz var. Yani muhasebe standartlarının sorunları var, standartları uygularken bizim firmalarımızın sorunları var. Orada bu görüşümü sizlerle paylaşmak istedim. Şimdi tabi bugün benim görevim konuşmak değil, onun için Coşkun Beye sözü verelim, bakalım o bize neler söyleyecek, buyurun efendim.

BASEL II ÇERÇEVESİNDE FİNANS SEKTÖRÜNDE RİSK ALGILAMASI VE YÖNETİMİ

Dr. C. Coşkun KÜÇÜKÖZMEN¹

T.C Merkez Bankası
İdare Merkezi İletişim ve
Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Bankaların sermaye yükümlülüklerinin hesaplanması ve bunun denetimi ile piyasa disiplinine ilişkin bir dizi değişik ve yeniliği öngören Basel-II'nin yayınlanması ve uygulama takviminin netleşmesi ile birlikte uygulamaya ilişkin güçlüklerin yavaş yavaş kendini gösterdiği kanaatindeyim. Basel-II süreçleri ve bunların uygulanmasına ilişkin çalışmaları oldukça yorucu, zaman zaman bıktırıcı, heves kırıcı hatta kısır döngüye girilmesi kolay ve içinden çıkılması zor türden çalışmalar olarak niteleyebiliriz. Örneğin Basel Komitesi dahi öncesini saymazsak 1999-2007 arası neredeyse 8 yıldır gündeminin önemli bir kısmını bu işe ayırmış durumda. Ülkemizde 2008 yılında uygulamaya geçmesi beklenen ancak 2009'da uygulanacağı duyurulan Basel-II'nin 2009 yılı başından itibaren ülkemizde de uygulanmaya geçmesi beklenmektedir.

Basel-II gerçekten kapsamlı bir düzenleme, bir çok farklı alanı kapsıyor, bir yere dokunduğunuzda başka yerlere de etkide bulunabiliyorsunuz. Ancak yaşanan son gelişmeler Basel-II'nin krizlere ya da beklenmedik durumlara karşı yetersizliği üzerine odaklanmıştır. Finansal piyasalarda yaşanan gelişmelere ilişkin olarak IMF tarafından yayınlanan son raporda kredi risk yönetimi, derecelendirme ve derecelendirme kuruluşları, değerlendirme, kamu-

¹ Yazıda öne sürülen görüşler tamamen yazara ait olup yazarın ilişkili olduğu kurumları bağlamaz.

ya bilgi açıklama, muhasebe ve Basel-II konularına değinilerek neler yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Özellikle merkez bankalarının likidite sağlama çerçevesinde, İngiliz Merkez Bankası ve Amerikan Merkez Bankası'nın (FED) piyasayı rahatlatan kararları krizin etkilerinin biraz olsun azalmasına katkıda bulunmuştur.

Bugün bankacılık farklı bir zemine doğru kaymaktadır. Çarpıcı bir örnekle açıklamak gerekirse "veri analizi, verinin görsel kontrolü, grafikler, olasılık teorisi, Bayes teoremi, örneklem, olasılık dağılım fonksiyonu, normal dağılım, hipotez testleri, varyans analizi, lineer programlama, simpleks metodu, dinamik programlama, simülasyon, Monte Carlo yöntemi, proje değerlendirmesi, zaman serileri, VaR, duyarlılık analizi, senaryo analizi, yapay sinir ağları" gibi konular Bankacılığın Matematiği isimli bir kitabın içindekiler sayfasından aldığım bölüm başlıkları.

Basel-II ile birlikte gelen yeniliklerden bir diğeri denetimin risk odaklı yani gelecek odaklı olması. Burada geriye bakılmasın türünden bir önerme yok ancak geçmiş ve mevcut durumu değerlendirerek gelecekte nasıl bir profil çizilebileceğinin önceden belirlenmeye çalışılması da önemli bir konu. Yani geçmiş kayıt ve dosyaların incelenmesinin yanı sıra gelecek odaklı bir çalışma, vizyona işaret ediliyor.

Bir kaç yıl önce İngiliz Mali Sektör Denetim Kurumu FSA'nın The Economist Dergisi'ne verdiği bir iş ilanından bahsetmek istiyorum. İlan, düzenleme dairesi yöneticisi pozisyonu için verilmiş. İlanda deniliyor ki "..bizim düzenleme felsefemize göre iyi işleyen ve etkin piyasalar düzenlemeye tabi olunan durumdan daha etkin olabilirler", yani düzenlemenin bozucu etkileri olduğuna işaret ediyor bir anlamda. Ve devamla diyor ki "adaylar makro iktisat ya da düzenlemenin iktisadiyatı konularında derin bilgiye sahip olmalı". Yorumu sizlere bırakıyorum.

Konuşmamda Basel-II'yi farklı bir açıdan ele almak istiyorum. Öncelikle Basel-II'nin çerçevesi bağlamında ele alınmanın yararlı olacağını düşünüyorum: Basel-II birçok ilke ve standardın kesişim noktası olup birbiri ile tutarlı ve birbirini destekleyen 3 sacayağı üzerine oturtulmuştur. Ancak yerel koşullara uyum amacıyla münferiden denetim otoritelerinin keyfiyetine bırakılan serbest alanlar da mevcuttur.

Sermaye yeterliliği açısından minimum standartlar olmasına rağmen bunlar ileri düzey istatistiki yöntemleri de içerecek şekilde tasarlanmıştır. Bu özelliği ile Basel-II düzenlemesi mevcut uygulamalar arasındaki farkın kapatılmasına, bir nevi yeknesaklaştırılmasına yönelik bir yaklaşımdır. Ancak muhtelif portföyleri dikkate alan farklı yöntemleri içeren mönü yaklaşımıyla da çok seçeneklilik ve yenilik sunmakta olup, basitten karmaşığa doğru

muhtelif seçenekler sunmaktadır. Ancak diğer taraftan bu yöntem çeşitliliğini anlamının bile teknik bilgi ve deneyimi gerektirdiğini de ifade etmeliyim. Özellikle bu yöntemlerin uygulanmasında kullanılacak modelin seçilmesi ve uygulanması ileri seviyede teknik bilgiyi gerektirmektedir.

Bu noktada Basel-II nihai bir çözüm müdür diye sorulabilir. Bu sorunun cevabı elbette hayır! olacaktır. Zira Basel-II dinamik, işleyen bir süreç. Risk ölçüm ve yönetim teknolojileri sürekli gelişim ve ilerleme sürecinde, halen ölçümlerin çoğu mükemmel olmaktan uzak. Risklerin hesaplanmasında kullanılan veriler ve bunlara dayalı olarak seçilen yöntemler her türlü yoruma ve tartışmaya açık. Diğer taraftan finansal ve reel sektör arasındaki etkileşim farklı boyutlarda (sahiplik, değişen ekonomik konjonktür, kredi verme isteksizliği gibi konularda). Portföy riski analizi Basel-II'de daha açık bir şekilde yapılmakta; ancak karmaşıklık net görüntüyü engellemekte, hatta saptırabilmektedir (istismara açık alanlar). Sermaye yeterliliği sağlam banka(cılık) için tek başına çözüm değildir! Ancak sermaye, finansal istikrarın bileşenlerinden biridir, bankalar için ilk ve son savunma hattıdır. Dolayısıyla Basel II, finansal istikrarı da gözetmesine rağmen daha karmaşık yapıya doğru atılmış bir doğru bir adımdır.

Basel-II'nin Etkileri

Basel-II'nin etkileri makro ve mikro; doğrudan ve dolaylı olarak ele alınabilir. Mikro olarak münferiden bankalar ve bir bütün olarak bankacılık sektörü ve piyasası üzerine etkisi araştırılabilir. Bu konuda bir çok çalışma yapılmıştır, bunların en önemlisi hiç şüphesiz QIS çalışmalarıdır². Bu çalışmalar gerek banka bazında gerekse bankacılık sistemleri bazında lehte ve aleyhte muhtelif sonuçlar içermektedir. Makro açıdan ise Basel-II'nin bir bütün olarak bankacılık ve finans sistemi ve dolayısıyla tüm ekonomiyi nasıl etkilediği sorgulanmaktadır. Bu konuda da bilimsel dergilerde yayınlanmış bir çok çalışma bulunmaktadır. Ne var ki bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu gelişmiş ülkeleri ele almaktadır. Doğrudan etkiden kastedilen ise bir ülkenin Basel II'yi uygulaması neticesinde oluşacak içsel etkinin boyutu ve dolaylı etkide ise ülkelerin Basel II'yi uygulamalarının birbirleri üzerindeki etkisi değerlendirilebilir. Örneğin Almanya ve İtalya Başbakanları Basel-II'nin KOBİ'leri üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldıracak değişikliklerin yapılmasını ulusal menfaatleri açısından dile getirmişlerdir. Bu çerçevede en sık tartışılan konu ülkemizin derece notu. Türkiye Basel-II'yi uygulamaya başlarsa kritik duruma düşecek mi? Bence düşmeyecek. Ülkemizin bu bağlamda kritik noktada olup olmaması dışsal bir konu. Yani bize borç verenlerin portföyünü ilgilendiriyor. Elbette elinde YTL ya da yabancı para cinsinden hazine bonosu bulunduran yerli bankalar da var. Burada risk ve risk ağırlı-

² QIS: Quantitative Impact Studies = Sayısal Etki Çalışmaları.

ği kadar getiri de önemli. Yani risk ve getiri arasındaki ilişkiye bakmak gerek.

Ancak ilginçtir ki Basel II'nin uygulanmasına ilişkin ilk büyük tepkilerden biri OCC Başkanı John Hawke tarafından dile getirilmiştir. Hawke Basel-II için "They're not written by or for bankers...They're written by mathematicians and economists for mathematicians and economists" yani Basel-II bankacılar tarafından bankacılar için yazılmamıştır... Basel-II matematikçiler ve ekonomistler tarafından matematikçiler ve ekonomistler için yazılmış bir düzenlemedir³ demektedir. Burada biraz düşünmek gerekiyor. Bu sözler niçin sarf edildi, etkisi oldu mu? Sonuç ne oldu?

Bu tepki zaman içinde yerini bularak bugün karşımıza Basel 1A olarak çıkmıştır. Bu hususun atlanmaması çok önemli. Her şeyden önce farklı denetim otoritelerinin bulunduğu ABD'nin Basel-II'ye yaklaşımı çok iyi izlenmeli ve değerlendirilmelidir. Şimdi bu açıdan bir bakalım ABD nasıl bir ülke? Bugün 3 büyük derecelendirme kuruluşundan ikisi Amerikalı, Amerikan bankacılık sistemi alanında tartışmasız dünyanın en büyüğü ve lideri konumunda, dünyanın en büyük danışmanlık şirketleri ve risk yazılımcıları Amerikalı, Amerikan akademik dünyası da yine tartışmasız öncü konumunda. Peki Amerika Basel-II'ye niçin çekince koyuyor dersiniz? Kendi bankacılık sistemini ya da geniş anlamda finansal sistemini neye karşı korumak istiyor? FED, FDIC, OCC ve diğer Amerikan denetim otoriteleri Basel-II'ye hangi açılardan ve hangi nedenlerden dolayı farklı yaklaşıyorlar? Peki genelde Kıt'a Avrupası, özelde AB'nin konuyu nasıl ele aldığı hakkında net, doğru bir fikre sahip miyiz? Bu süreçler içinde yer almadan neler olup bittiğini anlayabilme yeteneğimiz var mı?

Bugün Basel-II ile ilgili hangi konuyu ele alırsanız alın, ayakları yere basan bir ölçme/biçme yapmadan afaki konuşmanın pek bir faydası olmuyor. Tamamen ölçümlere dayalı ve giderek karmaşıklaşan fiyatlama tekniklerinin yanı sıra yeni türeyen kredi riski türevleri, karmaşık yapıya sahip structured finance products, CDO, CLO, CDS ve menkul kıymetleştirme süreçleri riskleri giderek görünmez hale getiriyor. Gelişmekte olan piyasalar (ve dolayısıyla ülkeler) ile gelişmiş piyasalar (ve ülkeler) arasındaki makas gittikçe açılıyor.

Özette her sorunda düzenlemeye başvurmak hele plansız programsız ve tepkisel düzenleme yapmak piyasanın etkinliğini bozmak için yeterli bir araçtır. Piyasa eğer inovasyon yapamıyorsa düzenleme amacına ulaşamamış demektir.

³ OCC, March 03, 2003 NR 2003-15, www.occ.treas.gov.

Uygulamada Karşılaşılabilecek Soru Ve Sorunlar

Varlıklarını ve faaliyetlerini sürdürmek zorunda olan bankaların Basel II'ye hangi seviyede hazır oldukları ve bu konudaki çabaları bir başlangıç noktası olarak alınabilir. Ardından denetim ve düzenleme otoritelerinin Basel II'ye hangi seviyede hazır oldukları değerlendirilebilir. Özellikle regulatory capture bağlamında denetim otoritesi – banka ilişkileri daha yakından bir merceğe altına alınabilir. Örneğin denetim otoritesi ile banka arasındaki ilişkinin samimi bir zemine oturması, genellikle tek yönlü transferler ki hem denetim otoriteleri kan kaybına uğruyor, hem de rekabette eşitlik zarar görüyor. Tabii ki burada ABD'den ve İngiltere'den bahsediyorum, zira bunlar The Banker, Risk Magazine Financial Times gibi kaynaklardan okuyup sizlere aktardıklarım, yanlış anlaşılmasın sakın.

Karşılaşılabilecek sorunlardan biri de koordinasyon sorunu. Yani banka-kamu, kamu-kamu ve banka-banka arasındaki koordinasyon ve işbirliğinin tatminkâr bir seviyede olup olmadığı. Bu çerçevede açık olmayan alanlar, yanıtlanmamış sorular var mı türünden bir değerlendirme yapabilmek önemli. Özellikle piyasa beklentileri hangi yönde, belirsizlikler var mı? Piyasa nasıl bir beklenti içinde? Hangi risk ölçüm modeli iyidir? Nitelikli insan kaynağı nasıl oluşturulur, elde tutulur? Sürekli eğitim imkanları bağlamında TBB projeleri, FSI Connect gibi kolaylıklardan ve akademik işbirliğinden yararlanılabilir.

Altyapı

Basel-II'yi uygulamaya başlamadan önce dikkate alınması gereken en önemli faktörlerden biri de altyapı. Buna Basel-II altyapısı diyebilir miyiz? Bence dememeliyiz. Basel-II'ye giden yolda öncelikle Basel Komitesi tarafından Eylül 1997'de yayınlanan Etkin Bankacılık Denetiminin Temel İlkelerine (Core Principles for Effective Banking Supervision, Eylül 1997) uyum konusuna bakılmalı. Bugün IMF ve Dünya Bankası tarafından Mayıs 1999'dan itibaren uygulamaya konulan Finansal Sektör Değerlendirme Programı (FSAP, Financial Sector Assessment Program) sonuçları artık bu kurumların web-sitelerinden tüm dünyaya duyuruluyor. Bunlara uyum ve buradan alınan puanlar çok önemli.

Diğer taraftan 2nci yapısal blok olan “denetim otoritesinin incelemesi” ayağında ne kadar ilerleme kaydedilmiş durumda? Likidite riski, risk ölçüm modellerinin onaylanması, kredi riski yönetim teknikleri, subjektif değerlendirme ve denetim kriterleri de bu çerçevede üzerinde durulması gereken başlıca hususlar arasında yer almakta.

3. yapısal blok olan “Piyasa Disiplini ve Kamuya Bilgi Açıklama” çerçevesinde ise piyasaya ne kadar anlaşılabilir işe yarar bilgi verildiği? Acaba

Bu yapısal blok bankalarca ve denetim otoritelerince ne kadar benimsendi?

Bunların yanı sıra piyasada faaliyet gösteren diğer piyasa katılımcıları ve KOBİ'ler ne durumdadır? Yeterli bir bilgilendirme süreci piyasaya hakim midir?

Basel-II Çerçevesinde Farkında Olunması Gereken Diğer Hususlar

Öncelikle Basel-II uygulamasının, tanım, kullanım ve dayatmaya dayalı ilkeler bütünü olmadığını farkında olunması gerekiyor. Zira bugün dahi riski “tam manasıyla” ölçen ve “doğru” olarak tescillenmiş bir risk ölçüm yöntemi henüz yoktur. Halâ, riskin sadece bir takım özelliklerini biliyor ve buna ilişkin bilim dallarından kısıtlı olarak yararlanıyoruz. Bu noktada belki de en önemli hususlardan biri piyasa oyuncularının ve bankaların birbirinden farklı ve fakat son derece değerli deneyim ve görüşlerinden faydalanılmasıdır. Özellikle kaybedenlerin ve büyük zararlara uğrayanların deneyimleri en değerli bilgi hazineleridir. Çok yakın geçmişte yaşanan Societe Generale ve Jerome Kerviel olayı hafızalarda halâ tazeliğini korumaktadır. 31 yaşında bir trader ve 144 yıllık bir banka. Banka bu büyük zarar rağmen halen faaliyetini sürdürmekte ancak bir itibar kaybına uğradığı da kesin.

Makro – doğrudan etki: Döngüsellik (procyclicality) ve Risk Algılama

Basel-II ile birlikte ortaya çıkan olumsuzluklardan biri de finansal sistem döngüsel (procyclical) olduğu yani işler iyi gittiğinde kredi kanallarını açık, kötü gittiğinde ise kapalı olacağına ilişkin görüştür. Bu durum “işler kötü gitmeye başlayınca işleri daha da kötüleştirir, bu nedenle Basel-II çerçevesinde uygulanacak politikaların bu tür durumları belirgin hale getirecek şekilde olmamasına özen gösterilmesi gerekir” tarzında dile getirilmektedir. Diğer taraftan bilimsel çalışmalar da Basel-II'nin normal koşullarda dahi piyasanın risk algılaması üzerinde olumsuz etkide bulunabileceği ve kriz olasılığını artıran bir takım unsurlar içerdiğini ifade etmektedir. Yani temel endişe Basel II'nin büyük ölçüde riske duyarlı bir yaklaşım olması nedeniyle finansal sistemin döngüsellikliğini artırabilir endişesi olmakta. Peki bu bağlamda riski doğru olarak nasıl algılayabiliriz? Modellere belli bir noktaya kadar güvenilmesi gerektiği hatırdan çıkarılmamalıdır. Modellerin güvenilirliğinin test edilmesi, denetim otoritelerince onaylanması (validation) kolay işler değildir ve bir takım gizli riskler içermektedir. Ancak zımni de olsa merkez bankalarının son başvuru mercii olması (lender of last resort) ABD'deki krize FED'in likidite sağlayarak müdahalesi ve benzer şekilde Northern Rock'a İngiliz Merkez Bankası'nın likidite desteği finansal kurumları risk almaları hususunda basiretsiz davranmaya teşvik edebilmektedir (bu bağlamda sınırsız mevduat sigortası da finansal kurumların basiretsiz davranışlarını teşvik edebilmektedir).

Bu bağlamda yaşanan Northern Rock krizinin de Basel-II ile olan ilişkisine değinmek muhtemelen faydalı olacaktır. Ocak 2007 tarihinde: Northern Rock CEO'su Adam Applegarth, Banka'nın hissedarlarına şu müjdeyi verdi: "Basel-II uygulaması neticesinde gereğinden fazla sermaye tutulduğu belirlenmiştir. Bu husus gereğince değerlendirilmiş olup hissedarlara çok büyük miktarda *özel* bir temettü verilecektir". Fazla yorum yapmadan Businessweek Dergisi'nin'in son sayısından bir alıntı ile konuya açıklık getirelim: "it was a striking example of how badly banks can misjudge their own risks-and the danger for regulators of relying too heavily on those judgments". Yani bu olay bankaların üstlendikleri riskleri ne kadar hatalı belirleyebileceğinin ve bu belirlemeye denetim otoritelerince duyulan güvenin yaratacağı tehlikenin çarpıcı bir örneği.

Ne Yapılmalı? Nasıl Yapılmalı?

Finansal istikrara bir adım daha yaklaştıran Basel-II düzenlemesi mutlaka iyi tasarlanmış bir proje kapsamında ele alınmalıdır. Projenin amacı net olmalı soru(n)ların ortaya konulması ve sınıflanması titizlikle yapılmalıdır. İlgili komite ve alt komitelerin kurulması sürdürülebilir bir faaliyet esasına göre çalışması sağlanmalıdır. Yılda iki kez güçlü ve zayıf yanların belirlenmesine ve alınan mesafeye yönelik araştırma raporlarının yazılması bu bağlamda fiziki ve insan kaynaklarına dayalı ihtiyaçlar belirlenmeli, gereksiz yatırım riskinden kaçınılmalıdır. Mutlaka diğer ülkelerin ve kurumların deneyimlerinden yararlanılmalı, gereken her durumda danışmanlık hizmetine başvurulmalıdır. Bu çerçevede bilgi altyapısının oluşturulması (yazılım, kaynaklar (kütüphane, bilgi/data veri tabanları), eğitim (banka içi, dış kaynak kullanımı – ihtiyaçlara özgü şekilde tasarlanmış) ve sürekli değerlendirme için geri bildirim ortamının sağlanması da gerekli olup, projenin aşama aşama kesintisiz bir şekilde sürdürülmesi sağlanmalıdır. Hazırlanan ilerleme raporları kamuoyuyla da paylaşılmalı, bilgilendirme toplantıları ve sunumları yapılmalıdır.

Düzenlemenin kültürel boyutunun anlaşılması ve zamanın iyi kullanılmasının gerekliliği de göz önünde bulundurularak Basel II'nin bankalarımız, KOBİ'lerimiz, denetim otoritemiz ve ülkemiz için ne anlama geldiğinin farkında olunması sağlanmalıdır. Basel II'yi diğer düzenlemelerden farklı bir şekilde yorumlamalıyız. Yani Basel-I gibi Basel-II'de bir şekilde uygulanacak yanılığısına düşmemeliyiz. Zira Basel-II'nin bankalar ve ülke üzerindeki etkisi bu düzenlemeye kazandırılan anlamla paralel ve o ölçüde güçlü olacaktır.

Değerlendirme ve Son Sözler

Basel-II hem bankalar hem de denetim otoriteleri için uygulaması kolay olmayan ancak mükafatının büyük olduğu ifade edilen bir ev ödevidir. Ba-

sel-II'nin Her yönüyle mükemmel olduğu iddia edilemez, örneğin makro riskleri ölçebilme yeteneği yoktur, karşılaşılabilecek her sorunu çözebilme gibi bir amacı/kapsamı da yoktur. Ancak sunduğu fırsatlar itibarıyla olumlu tarafı çok daha ağır basmaktadır. Örneğin risk ölçüm ve yönetiminde farkındalığı artırıyor, uygulama için gerek atıl kaynakları harekete geçiriyor olması, gerekse bu kaynakların en iyi ve verimli bir şekilde nasıl kullanılabileceği hususunda fikir jimnastiği yapılmasına imkan tanınması ve geniş bir risk yönetimi platformu oluşturması nedeniyle yeniliklerin önünü açan ve destekleyen bir yapıya da sahip. Diğer bir ifadeyle bir çok iyi iş gibi her bir adımda “daha iyisini nasıl yaparız” diye bir çabanın içine girilmesine katkıda bulunuyor. Zira bugün finansal piyasalarda ne olup bittiğini anlayabilmek bile sağlam bir bilgi altyapısını ve deneyimi gerektiriyor.

İşbu kitap, 25 Nisan 2008 Cuma günü, Güneş Sigorta A.Ş. Konferans Salonu'n da gerçekleştirilen Seminerin açış konuşmaları, tebliğ, panel konuşma ve tartışmalarının Nahit ÖZEN tarafından derlemesidir.

Her hakkı İktisadî Araştırmalar Vakfı'na ait olup, adı geçen Vakıf'tan yazılı izin alınmadıkça, aynen veya kısmen iktibas edilemez. Kitap, Vakıf merkezinden temin edilebilir.

İKTİSADÎ ARAŞTIRMALAR VAKFI

19 Mayıs Cad. No: 1 Golden Plaza Kat: 8
34460 Şişli / İSTANBUL
TEL : (0212) 233 21 07 (pbx)
FAX : (0212) 233 21 96
TELG : FOUNDATION ISTANBUL
Email : info@iav.org
Web : www.iav.org

İÇİNDEKİLER

Seminerin Takdimi.....	5
------------------------	---

AÇIŞ OTURUMU

İ.A.V. Başkanı Prof. Dr. Ahmet İNCEKARA.....	9
T. Garanti Bankası Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Cüneyt SEZGİN.....	13
B.D.D.K. Yönetim Kurulu Üyesi EROL BERKTAŞ.....	19

TEBLİĞ OTURUMU

Başkan	: Prof. Dr. Mustafa AYSAN Finansbank Yönetim Kurulu Üyesi	
Tebliğci	: Dr. C. Coşkun KÜÇÜKÖZMEN T.C Merkez Bankası İdare Merkezi İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü	
Tebliğ	: Basel II'nin Çerçevesinde Finans Sektöründe Risk Algılaması ve Yönetimi.....	31

**Finans Sektöründe ve
Reel Sektörde Risk Yönetimi**

- Başkan : Doç. Dr. Ekrem KESKİN
Türkiye Bankalar Birliği Genel Sekreteri
- Üyeler : Dr. Rıdvan ÇABUKEL
T.M.S.F Risk İzleme Dairesi Başkanı ve
T.M.S.F Başkan Yardımcısı
- : Ayşe BOTAN BERKER
Fitch Ratings Türkiye Genel Müdürü
- : Ebru OGAN
T. Garanti Bankası Risk Yönetimi Müdürü
- : Dr. Tamer SAKA
Sabancı Holding Risk Yönetimi Direktörü
- : Onur ÜMİT
Doğuş Holding Risk Yönetimi Müdürü

SEMİNERİN TAKDİMİ

Küreselleşme ve uluslararası piyasaların yaygınlaşması, çeşitlenmesi ve giderek karmaşık hale gelmesi, 21. yüzyıl risklerinin geçmiş dönemlere göre daha ürkütücü ve maliyetli olacağı endişesi doğurmaktadır. Yaşanan ekonomik krizlerin de etkisiyle bankacılık sektöründe azalan sermayenin yeterliliği ve etkin kullanımının sağlanması amacı, Risk Yönetiminin önemini bir kat daha arttırmıştır.

Finansal sektörde piyasa denetiminin geliştirilmesi yönündeki çalışmaların bir yansıması olan Basel II, finansal kurumlarla, kredi kullanan reel sektörü çok yakından ilgilendirmektedir. Düzenlemenin zamanında ve doğru algılanması, ekonomik faaliyetler açısından son derece önemlidir.

Geleneksel denetim organizasyonlarının, risklerin yönetiminde yetersiz kalması, belirsizliklerin artması buna bağlı olarak beklenen ve beklenmeyen kayıpların giderek artış yönünde ivme kazanabileceği olasılığı, finansal kesimde Risk algılaması ve yönetimini ön plana çıkartmıştır.

Özellikle ülkemizde risklerin yönetiminde kaderci ve aşırı cesaretli olma alışkanlığı terk edilmeli, risklerin hesaplanmasında uluslararası kabul görmüş bilimsel ve teknoloji ağırlıklı sistemler benimsenmelidir. Günümüzde finansal riskler ve risk doğuran faktörlerin iyi tanımlanması oluşacak zararı minimize edecektir.

2008 yılı ekonomik göstergelerin bozulmaları yanı sıra, uluslararası piyasalardaki dalgalanmalar gelişmekte olan ekonomilerin yüksek performans göstermesini yavaşlatan önemli etkenlerden biridir. Uluslararası piyasalardaki bu gelişmeler finansal kesim yanı sıra reel kesimi de tehdit etmektedir.

Tüm bu gelişmeler risklerin ve risk algılamasının artacağı bir dönemin var olacağına en önemli göstergesidir.

Bu nedenlerden dolayı, Vakfımızca, yakın zamanda uygulamaya geç-

cek olan Basel II kriterlerinin ÷lkemiz uygulamasındaki muhtemel etkilerinin ayrıntılı bir şekilde gündeme getirileceği **“Basel II Çerçevesinde Finans Kesiminde Risk Algısı ve Risklerin Yönetimi”** konulu bir seminer düzenlenmesi, finansal ve reel kesime büyük katkılar sağlayacaktır.

Basel II'nin ÷lkemizdeki uygulanması çalışmalarına katılan değerli bilim adamları ve reel kesim yöneticilerine, bu seminere konuşmacı olarak katılımları için şükranlarımızı sunuyoruz.

Bu seminere sponsor olarak katkı veren Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ve Yönetim Kurulu Üyesi Dr.Cüneyt Sezgin'e teşekkür ederiz.

Seminere, oturma başkanı, tebliğci, panelist olarak katılan tüm değerli katılımcılar ile katkıları nedeniyle Güneş Sigorta Yönetimine şükranlarımızı sunarız.

İKTİSADİ ARAŞTIRMALAR VAKFI

AÇIŞ OTURUMU

- İ.A.V Başkanı Prof. Dr. Ahmet İNCEKARA'nın Konuşması
- T. Garanti Bankası Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Cüneyt SEZGİN'in Konuşması
- B.D.D.K. Yönetim Kurulu Üyesi EROL BERKTAŞ'ın Konuşması

